

4. Odpornost varoe na akaricide

V Italiji že več let uporabljajo perizin, v katerem je aktivna snov coumaphos. Čeprav ga dodajajo v panj tudi v obliki prahu, da deluje dalj časa in uničuje varoe, ki se izlegajo skupaj z mladimi čebelami, doselej nanj še niso ugotovili odpornosti. Ugotavljajo pa, da fluvalinat spet postaja učinkovitejši. Po nekaterih merjenjih je že 70-odstotno uspešen, vendar raziskovalci svarijo pred prezgodnjo uporabo tega nekdanj tako priljubljenega zdravila. Čebelarji naj bi počakali še nekaj let, da se bo njegova učinkovitost povzpela na več kot 90 odstotkov.

In še nekaj o amitrazu. V Italiji ni dovoljen, ker naj bi bil rakotvoren in zato zlasti nevaren osebam, ki z

njim delajo. Posebej odsvetujejo plinjenje. Ustreznih mask, ki bi čebelarja povsem zavarovale pred agresivnim dimom, skorajda ni. Poročila iz Francije govori o čebelarjih, ki jim je amitraz uničil dihalne poti, nekateri pa so celo boleli za rakom na pljuči.

Tokrat sem se omejil zgolj na problematiko, povezano varozo, čeprav so zelo zanimive tudi ugotovitve raziskav s področja čebeljih pridelkov in okolja. Ker bodo projekt AMA izvajali vsaj še dve leti, bom imel dovolj priložnosti poročati še o čem drugem, kar bo zanimalo naše čebelarje. Škoda bi bilo prezreti vse koristne informacije, ki jih prejeman iz prve roke, še preden se nekatere od njih pojavijo v strokovni literaturi.

KRANJSKA ČBELA JE OSVOJILA ČEŠKO

dr. Janez Poklukar, Kmetijski inštitut Slovenije

V okviru meddržavnega projekta med Slovenijo in Češko republiko smo Pavle Zdešar, Marjan Kokalj in Janez Poklukar v dneh od 2. do 6. avgusta obiskali češki čebelarški inštitut v Dolu pri Pragi. Cilj našega obiska je bil primerjati izsledke morfometrijskih raziskav čebeljih kril in si ogledati kranjsko čebelo pri nekaterih boljših čebelarjih. Po primerjalni analizi dobljenih rezultatov raziskav smo si v živo ogledali organizacijo vzrejnega dela v čebelarstvu.

Češka čebelarska zveza združuje več kot 98 odstotkov vseh čeških čebelarjev. 65.000 jih čebelari z nekaj več kot 580.000 čebeljimi panji. Povečini čebelarijo z deželno čebelo, to je neko vmesno obliko med kranjsko in avtohtono temno čebelo ter s čisto kranjsko čebelo avstrijskega in slovenskega izvora. Rejci kranjske čebele so organizirani v Združenju atestiranih rejcev kranjice (AACHK - Asociace Atestovanih chovatelů Kranky). Vse strokovno delo v okviru združenja poteka pod vodstvom inštituta v Dolu.

Na inštitutu v Dolu smo najprej spoznali organizacijsko shemo vzrejenega dela s kranjsko čebelo. Inštitut je neposredno pristojen za vzrejo, delo pa nadzira vzrejna komisija pri Češki čebelarški zvezi.

Inštitut neposredno vodi delo v pooblaščenih vzrejališčih (Chovy oblastni). Čebelar mora imeti najmanj 40 čebeljih panjev in obvladati umetno osemenje matic. Samo takšna vzrejališča lahko uvozijo in preizkusijo nove rodove kranjske čebele. Poleg tega odbirajo najbolj kakovosten genetski material za potrebe razmnoževalnih vzrejališč.

Na drugi ravni delujejo priznana vzrejališča (Chovy uznane). Genetski material za selekcijo črpajo iz svojih lastnih populacij kranjske čebele. V vzrejališču mora biti najmanj 40 čebeljih družin. Znani morajo biti podatki za vsako matiko za tri generacije nazaj. Matice morajo biti oprasene na plemenilni postaji ali umetno osemnjene. Če je priznana vzrejališče na območju vzrejalnega okrožja, morajo s tem soglašati vsi čebelarji v okolici. Priznana vzrejališča

zagotavljajo plemenski material za razmnoževalna vzrejališča.

V razmnoževalnih vzrejališčih (Chovy razmnožovací) skrbijo za množično vzrejo matic s klasičnim parjenjem. Z dejavnostjo razmnoževanja matic se morajo strinjati vsi čebelarji, ki čebelarijo v krogu 5 km od vzrejališča. Razmnoževalno vzrejališče mora obsegati najmanj 40 čebeljih družin. V letu dni mora vzrejalec prodati najmanj sto čebeljih matic ter poskrbeti, da je v zavarovanem krogu najmanj 20 odstotkov matic iz njegovega vzrejališča.

Za potovanje po Češki smo imeli izvrstno vodstvo. Spremljala sta nas gospod Dalibor Titera, vodja selekcijske službe na Češkem, in raziskovalec Květoslav Čermak.

Najprej smo obiskali razmnoževalno vzrejališče Havlín & Karas, ki ga v Čížovi pri Pisku vodi naš dober znanec Jaroslav Havlín. Jaroslav čebelari s 120 čebeljimi družinami na treh stojiščih. Je zelo uspešen vzrejalec naravno plemenjenih in umetno osemjenjenih kranjskih matic, ki slovijo po svoji mirnosti. Plemenišče v Čížovi je res vredno ogleda. Vsak kotiček plemenišča dokazuje, da ga vodi izjemen čebelar, ki stalno izpopolnjuje metodo vzreje. Naši vzrejvalci bi lahko na tem stojišču videli marsikaj novega.

V nadaljevanju poti smo obiskali obrat za predelavo čebeljih pridelkov Včelipo - Obora, ki ga vodi gospa Šilarova, deluje pa v okviru Češke čebelarske zveze. Za nas so bile predvsem zanimive primerjave njihovih cen s cenami v Sloveniji. V prodaji na debelo in na drobno je med povprečno za polovico cenejši od medu v Sloveniji (od 50 do 80 kron oz. od 260 do 430 SIT za kg medu v prodaji na drobno). Pri predelavi matičnega mlečka je bila domača proizvodna cena mlečka 4.000 kron (21.500 SIT) previsoka, zato cenejšega uvažajo iz tujine. Prizadevajo si, da medu med predelavo ne bi pokvarili. Slediti skušajo strogim notranjim merilom kakovosti - med pri odkupu

ne sme vsebovati več kot 2 mg HMF v kg, pri oddaji v promet pa praviloma ne več kot 10 mg.

V bližini Včelpo - Obora smo obiskali pooblaščenega vzrejališče Jablonany. Zadnji dve leti ga vodi poklicni čebelar gospod Šešulka. Sam je redno zaposlen pri Češki čebelarški zvezi in je s svojo družino odgovoren za oskrbo 300 čebeljih družin. Letos je poleg osnovne oskrbe vzredil 2000 matic, del tudi umetno osemenjenih. Za nas je bil zanimiv njegov način čebelarjenja s plemenilčki, vdelanimi v pridobitne panje. Podobna rešitev bi bila mogoča tudi pri nas v nekaterih panjih Fararjevega tipa. Za kaj gre? V eni izmed mediščnih naklad je pri topli stavbi mogoče en sat ločiti od preostalega panja in v njem izolirati neoprašeno matico. Plemenilček izrablja toploto panja, ta pa z dodatnim plemenilčkom pri pridelavi medu ni izgubil ničesar. Še več, čebelar Šešulka je en sat razdelil na tri dele in tako poleg pridelanega medu vzredil v vsakem delu še tri matice. Ni kaj - ob pridelku 30 kg medu še šest ali več vzrejenih matic!

Kranjska čebela postaja na Češkem vse bolj priljubljena. Gospod František Kašpar iz Dolnega Žleba na srednjem Moravskem ima čebele, kakršnih se ne bi sramoval noben naš čebelar. Čebele so odbrane na velike pridelke medu, so izjemno mirne, njihovi rjavkasti obročki na zadkih pa so velika izjema. Gospod František je eden najbolj prizadevnih članov združenja AACHK.

Ob koncu smo na "čebelarški farmi" Bruntal obiskali še poklicnega čebelarja gospoda Kolomyja, tipičnega predstavnika nove generacije pridobitno usmerjenih poklicnih čebelarjev. Ob pomoči žene čebelari s 460 panji. V njih smo opazili deželno čebelo (nekoliko manj mirno, zato pa izrazito odbrano na pridelavo medu). Postopek čebelarjenja je izjemno poenostavil, tako da v eni čebelarški sezoni poseže v panj le 6- do 7-krat. Ob tem dosega lepe pridelke medu. Med trži samostojno, brez povezave s čebelarstvo zvezo.

Med našim potovanjem je bila na vrhuncu žetev. Čehi pri denacionalizaciji in privatizaciji v kmetijstvu niso tako menciali, kot to počnemo mi. Po opravljeni revoluciji, kot oni sami imenujejo denacionalizacijo in privatizacijo, si je kmetijska pridelava hitro opomogla, tako da je znova postala nosilni steber češkega gospodarstva. Tudi na področju čebelarstva so ob starih načinih organizacije čebelarjenja v okviru gospodarske dejavnosti Čebelarstvo zveze Češke zrasli čebelarški obrati, ki sami tržijo svoje pridelke. Že nepoznavalec lahko ugotovi, da so ti v konkurenčni tekmi s prvimi daleč uspešnejši in da bodo v prihodnjih letih gotovo prevzeli vodilno vlogo.

Čehi pridelajo enkrat do dvakrat več čebeljih pridelkov na panj, kot jih pridelamo v Sloveniji, njihova proizvodna cena pa je za polovico nižja. Z drugimi besedami - imamo četrtno njihovega števila čebel, z njimi pa pridelamo le osmino njihovega pridelka po zanje dvojni proizvodni ceni. Kljub temu čebelarji na Češkem z negotovostjo pričakujejo konkurenco čebelarjev drugih držav CEFTÉ. Na področju selekcije in vzreje matic imamo sicer prednost, čeprav je cena matic pri nas višja od cene matic na Češkem (naravno parjena 150 kron - 800 SIT, umetno osemenjena 300 kron - 1.600 SIT). Ohranjanje čistosti naše kranjske čebele je več kot vprašanje preživetja stotnice čebelarjev - je naš prvi in daleč največji adut.

K sreči imajo dežele CEFTÉ manj gozdnega medu iz mane. Njegova kakovost in ustreznost blagovna znamka sta edini rešitvi za pridelavo medu v Sloveniji. Za naše čebelarstvo ni problematičen notni trg Evropske unije, veliko večja je grožnja proste trgovine v okviru CEFTÉ. Če bomo preživeli to, bomo še marsikaj.

Za finančno podporo pri izvedbi projekta morfološke analize kril in za potovanje na Češko se toplo zahvaljujemo vladama Češke republike in Slovenije.

Čebelarstva zadruga

NEK AR

Prodaja: Anton Svigelj

Inf. pred 8. uro in po 20. uri na št. (061) 48 48 42.

Prevzem kozarcev in pokrovov vsak prvi in tretji torek.

Dodatne inf. Boris Serazin po telefonu

(061)159 08 94, (041)728 119.

Kozarci za med velikosti:

720 ml 37,50 sit/kos

370 ml 27 sit/kos

Kovinski pokrovi Twist OFJ

fi 82 mm 14 sit/kos

fi 66 mm 14 sit/kos

Kartoni za kozarce 70 sit/kos

Vreče za 200 l sode za shranjevanje medu 200 sit/kos

Vreče pošljemo tudi po povzetju.